

Кыргызстанда үч миңден ашуун диний уюм катталып, бул уюмдар ич ара тынчтык жана диалогду сактап келет. Конституция динге ишенген адамдардын бардыгы үчүн бирдей укуктар менен эркиндиктерди кепилдейт.

Подпишитесь на нашу страницу в [Facebook!](#)

Ар шейшемби жана ишемби күндөрү Бишкектеги Воскресенск соборунан боорукердик автобусу шаарга чыгат. Боорукер айым **Ольга**, күзөтчү жана айдоочу болуп үй-жайы жоктор жана аз камсыз болгондор чогула турган борбор калаанын эки жерине барып, аларга ысык тамак беришет. Ольга Яковлева алты жылдан бери «боорукердик автобусу» менен чыгып жүрөт.

«Аларга кимдин жаны ачыйт? Биз өтүп кете беребиз, ал эми мындай кишилердин ар биринин тагдыры ар башка – кимдир бирөө кокусунан көчөдө калган, кимдир бирөөнү үйүнөн кууп чыгышкан, балким бир кырсык болгондур», – дейт Ольга Яковлева.

Photo: CABAR.asia

Бул жолу мындай жакшы иш-аракетке «Умма» ислам журналынын кызматкерлери кошулду. Жаштар христиандардын үй-жайсыздарга тамак берип жүргөндүгү тууралуу социалдык тармактардан кабардар болуп, бул ишке катышууну чечишкен.

«Бул идея абдан кызыктуу жана туура болгондуктан, биз да катышууну чечтик. Негизи эле диндердин баары тең жакындарга кол сунуп, жардам берүүгө чакырат. Биз дароо эле христиан чиркөөсүнүн демилгесине кошулууну туура көрдүк. Себеби, муктаждарга жардам берүү - эң сонун иш», - дейт активист **Бекжан Юсупов**.

Өлкөнүн Конституциясынын 32-беренесине ылайык, Кыргызстандын ар бир жаранына абийир жана дин тутуу эркиндиги кепилденген:

1. Ар кимге абийир жана дин тутуу эркиндиги кепилденет.
2. Ар ким өз алдынча же башкалар менен бирге ар кандай динди тутуу же эч бир динди тутпоо укугуна ээ.
3. Ар ким диний жана башка ишенимдерди эркин тандоого жана тутууга укуктуу.
4. Эч ким өзүнүн диний жана башка ишенимдерин билдирүүгө же алардан баш тартууга мажбурланууга тийиш эмес.

Азыркы учурда республикада 3 294 диний уюм расмий каттоодон өткөн. Алардын ичинен 2 884 уюм ислам багытында болсо, 396 - христиан багытындагы уюмдар, ошондой эле иудаисттик, буддисттик коомдор менен бахаилер бар.

«Кыргызстан полиэтностук, поликонфессиялык коом болуп саналат. Көз карандысыздыкка жеткенден кийин дин чөйрөсүндө либералдуу саясатка ээ болдук. Ошентсе да, бизде дин тутуу эркиндиги башка өлкөлөргө салыштырмалуу кыйла жакшы камсыздалган», - дейт Дин иштери боюнча мамлекеттик комиссиянын директорунун орун басары **Закир Чотаев**.

Достук мамилелер

Өлкөдөгү мындай диний көп түрдүүлүк тарыхый калыптанып калган - азыркы Кыргызстандын аймагында түрдүү диндердин өкүлдөрү жашап келген. Археологиялык табылгалар ар кайсы мезгилде бул жерде жашап кеткен уруулар менен элдер зороастризмди да, теңирчиликти да, буддизмди да туткандыгын көрсөтүп турат. Мындай көп түрдүүлүк республиканын аймагынан Улуу Жибек жолунун өтүүсү менен шартталган.

Кыргызстан мусулмандарынын дин башкармалыгынын өкүлү **Акимжан Эргешовдун** айтуусу боюнча, Борбордук Азиянын аймагында ислам дини VII-кылымдын аягында пайда болгон. Кыргызстан 1991-жылы эгемендүүлүктү алган соң, алгачкы мусулман уюму - Мусулмандардын дин башкармалыгы негизделип, биринчи муфтий кызматка дайындалган.

Ислам коому кандай өнүгүп жаткандыгын цифралардан байкоого болот. Советтер Союзунун мезгилинде Кыргыз ССРнин аймагында жалпысынан 39 мечит болгон болсо, бүгүнкү күндө алардын саны үч миңге чукулдап, калктын 80%нан ашууну өздөрүн мусулман деп эсептешет.

150 жылдан ашуун убакыттан бери орустардын Православдык чиркөөсү Ислам менен бирге тынчтык ичинде жашап келет. Археологиялык маалыматтар өлкөнүн аймагында христиан дининин орто кылымдарда эле пайда болгондугун көрсөтүп турат. Бирок, православиенин азыркы тарыхы XIX-кылымда Кыргызстан Орус империясынын курамына кирген мезгилден башталат.

Андан соң, СССР мезгилинде бийлик атеизм саясатын жүргүзүп келсе, Бишкектеги Улуу князь Владимир соборунун кызматчысы **Алексей Сыромятниковдун** айтуусу

боюнча, 1991-жылдан баштап, православ динчилдер атеисттик кысымдын токтогондугун сезе алышкан.

Бүгүнкү күндө Кыргызстандагы Орус православдык чиркөөсү динге ишенүүчүлөрдүн саны жагынан ислам дининен кийинки орунда турган конфессия болуп эсептелет. Ал эми өлкөнүн ичинде жалпы жонунан 54 храм бар.

«150 жылдан ашуун убакыттан бери жергиликтүү жашоочулар христиандарды оппонент, душман катары эмес, жакшы коңшу катары кабыл алып келет. Биз бул салтты улантып жатабыз. Аймактардын биринде чиркөө курууга байланышкан өтө сейрек мүмкүнчүлүк пайда болгондо, жакын жайгашкан мечиттердин башчылары – имамдар көп учурда финансылык колдоо көрсөтүп, жардам беришкен. Бул болсо – бизде достук мамиленин бар экендигинин далили», – деп белгилейт Сыромятников.

Конфессия аралык ынтымак

Ислам жана православие диндеринен тышкары Кыргызстанда өтө көп эмес башка конфессиялардын өкүлчүлүктөрү да расмий каттоодон өткөн. Алардын бири – буддизм.

Бишкек шаарынын четиндеги Маевка айылында будисттер «Сапар Орду» («Место Пути») деп атаган чакан ибадаткана жайгашкан.

«Сапар Орду» 2001-жылдан бери ишмердүүлүк жүргүзүп келет, ал эми жай боюнча жоопкерчилик – Кыргызстанга 1993-жылы эле белгилүү будда кечили Дзюнсэй Тэрасава алып келген Ниппондзан Мёходзи будда орденинин салттарын тутунган кечил Алексей Шмыгляга жүктөлгөн. Photo: CABAR.asia

Окуууз: [Кыргызстандагы жападан-жалгыз буддисттик коомдун жашоосу кандай?](#)

Азыркы Борбордук Азиянын аймагында буддизм биздин заманга чейинки I-кылымда эле пайда болгон. Чүй өрөөнүндөгү археологиялык табылгалар VII-XIII-кылымдарда бул жерде ири будда комплекстери жайгашкандыгын далилдеп турат.

Кыргызстанда азыркы буддизм болгону 30 жылдан бери жашап келет. Будда коомунун жетекчиси **Олег Цойдун** айтымына караганда, диний уюм 1989-жылы расмий каттоодон өткөн.

«Биздин коом Дин иштери боюнча мамлекеттик комиссия тарабынан түшүнүк менен жана жылуу кабыл алынган. Эч качан эч кандай карама-каршылыктар болгон жок», – дейт Олег Цой.

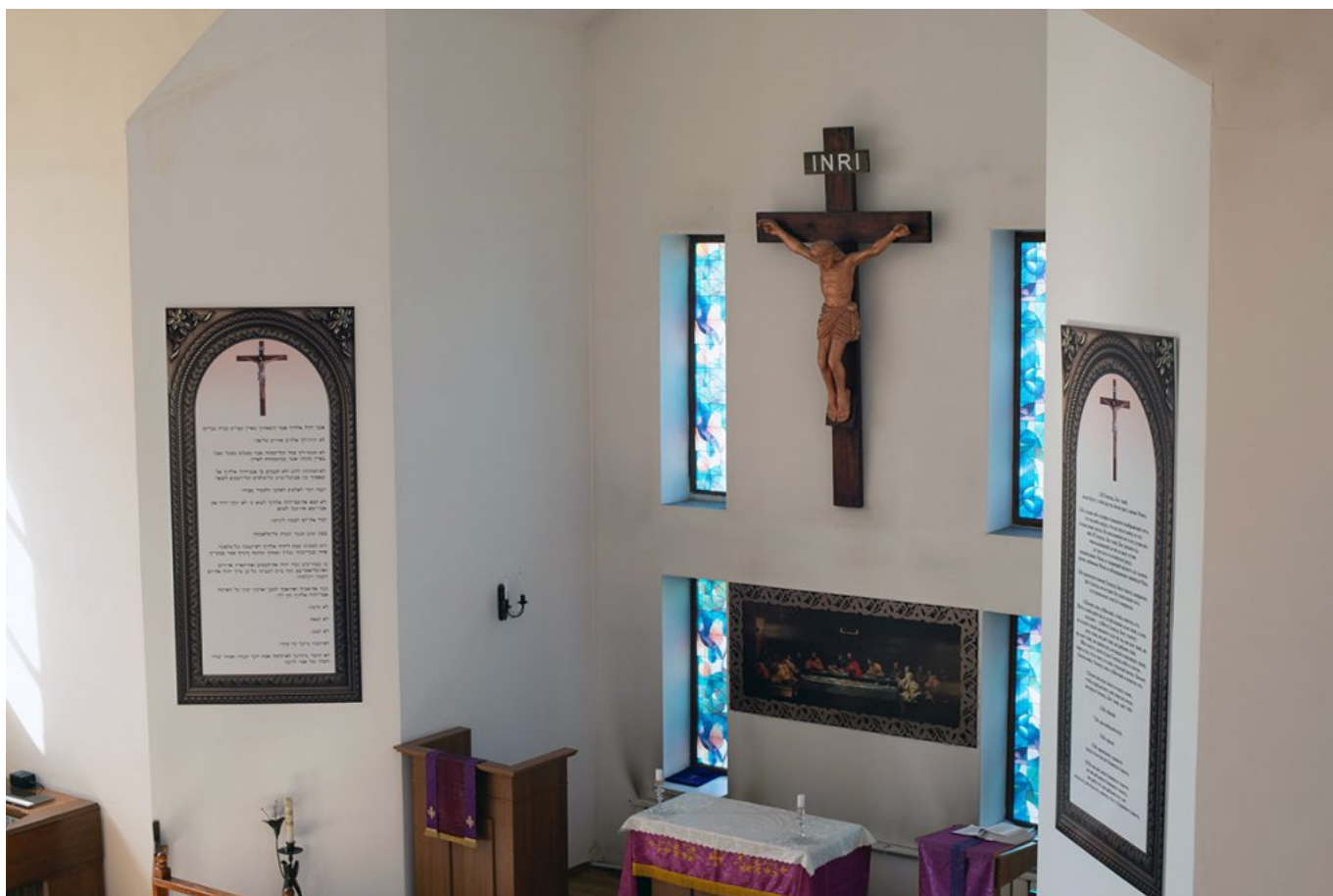
Photo: CABAR.asia

Кыргызстанда жаңы диндердин бири – бахаи дининин да өкүлдөрү бар. Аталган дин Персияда XIX-кылымдын ортосунда жаралып, азыркы Ирандын аймагынан тышкары, дүйнөдөгү бахаилердин уюштурулган коому алгачкы ирет Ашхабадда 1880-жылдын баштарында пайда болгон. Ошол эле жерде 1918-жылы дүйнө жүзү боюнча бахаилердин алгачкы ибадатканасы курулган.

Аталган уюм Кыргызстанда 1992-жылы расмий каттоодон өткөн. Бүгүнкү күндө өлкөдө 12 бахаи коому жана жүздөгөн өкүлдөрү бар.

Кыргызстандагы бахаилердин улуттук диний кеңешинин мүчөсү **Асель Исламханова** төмөнкүлөрдү билдирди:

Кыргызстанда мен бахаи дининин өкүлү же башка конфессияга таандык экендигимди билдирген учурда башкалар тарабынан эч кандай агрессияга дуушар болгон жокмун. Кыргызстанда конфессия аралык ынтымак жашайт.

Кыргызстанда алгачкы евангелистик лютерандардын коомдору 1999-жылы пайда болгон. Кыргыз лютерандарынын өзөгүн экинчи дүйнөлүк согуш учурунда депортацияланган немецтер түзгөн. Бүгүнкү күндө өлкөдө 15 чакты лютерандык чиркөө бар. Photo: CABAR.asia

Окуууз: [Кыргызстандагы лютерандардын жашоосу: түшүнбөстүктөн жол берүүчүлүккө чейин](#)

Кыргызстандагы лютерандык чиркөөнүн башчысы **Кенжебек Ботобаев**, өзү жана башка лютерандар мекендештери тарабынан көп жолу куугунтукка алынып, түшүнбөстүктөргө дуушар болгондугун эстейт. Лютеранчылыкка келгенге чейин 15 жыл бою ички иштер органында эмгектенген, кийин Бишкектеги диний семинарияга тапшырган.

Кыргызстанда Лютерандык чиркөө 2001-жылы расмий каттоодон өткөн. Ботобаевдин айтуусу боюнча, бүгүнкү күндө өлкө боюнча 600гө жакын жаран өздерүн лютеран деп эсептейт.

«Мурда абдан эле кыйын болгон, азыр болсо адамдар дин менен дин тутууну жакшы

түшүнө баштады. Биз өзүбүздү жакшы сезебиз», - дейт Ботобаев.

Көчмөндөрдүн универсалдуу турак-жайы эки миң жылдан ашык мезгилден бери кыргыз эли үчүн ишеним жана чындык катары кызмат кылып келсе, «Жанындагыга көңүл бур» аттуу конференция-фестивалынын алкагында Кыргызстандын динине жана улутуна карабастан өлкөнүн бардык жарандары үчүн жалпы үй экендигинин символу болуп көрсөтүлгөн. Photo: CABAR.asia

Түрдүү конфессиялардын өкүлдөрү Кыргызстанда ар кайсы динге ишенген адамдар өз ара ынтымактуу жашап, биргелешкен иш-чараларды өткөргөн уникалдуу абал пайда болгондугун белгилешүүдө.

«Көңшү республикаларга салыштырмалуу биз өлкөбүздө көбүрөөк эркиндик бар экендигин, көз караш жана толеранттуулук көбүрөөк кабылдана тургандыгын айта алабыз», - дейт Акимжан Эргешов.

Үй-жайсыз жана аз камсыз болгон жарандарга биргелешип ысык тамак таратуу

акциясы түрдүү диндердин ортосундагы ынтымак менен кызматташтыктын эң мыкты үлгүсү боло алат. Иш-аракетке алгачкы жолу катышкан «Умма» мусулман журналынын кабарчылары мындан ары дагы ушул сыяктуу кайрымдуулук иш-чараларын өткөрүп туруу үчүн боорукер айым Ольга менен байланыш маалыматтарын алмашышты.

«Кыргызстанда конгфессия аралык ынтымакты сактап калуу үчүн жаштар менен иш алып барып, аларга биз баарыбыз бир мамлекеттин ичинде жашап жаткандыгыбызды жеткирүүгө тийишпиз. Мусулмансыңбы, христиан же буддистсиңби – бул маанилүү эмес. Эң негизгиси – сен адамсың жана бул өлкөнүн жаранысың», – деп жыйынтыктады Бекжан Юсупов.

Бул макала IWPRдын «Борбордук Азиядагы туруктуулукка ачык баарлашуу аркылуу» долбоорунун алкагында жарыкка чыкты.

If you have found a spelling error, please, notify us by selecting that text and pressing *Ctrl+Enter*.